

KR 6/03 Trosopplæring i en ny tid

Råd, nemnder m.v.	Møtested	Møtedato
Kirkerådet	Oslo	2.-4. mars 2003

Saksbehandler: Anne Marie Eilertsen

Saksdokumenter:

- St.meld. nr. 7 (2002-2003)
Trusopplæring i ei ny tid. Om reform av dåpsopplæringa i Den norske kyrkja (utsendt som dokument til KM 2002)
- NOU 2000: 26 "... til et åpent liv i tro og tillit". Dåpsopplæring i Den norske kirke (til orientering)
- Lovfestet dåpsopplæring for samiske barn og unge. Et tilleggsdokument utarbeidet av Samisk kirkeråd til sak KR 45/01 (vedlagt)
- Plan for dåpsopplæring i Den norske kirke (til orientering)

**SAK KR 6/03 TROSOPPLÆRING I
EN NY TID. OPPFØLGING AV
ST.MELD. NR. 7 (2002-2003)**

Referanser: Sak KR 16/01: "...til et åpent liv i tro og tillit"

Sak KR 45/01: NOU 2000:26 "... til et åpent liv i tro og tillit"

Sak SKR 28/01: NOU 2000:26 "... til et åpent liv i tro og tillit"

Sak KM 9/01: Satsingsområder for Den norske kirke 2002-2005

Sak KM 12/01: "... til et åpent liv i tro og tillit" (utskrift av protokoll vedlagt)

Sak KM 4/02: Statsbudsjettet 2003 og 2004

Sammendrag

Det har siden 1970-tallet vært arbeidet med å bygge ut dåpsopplæringstilbudet for dømte barn i Den norske kirke. De siste årene har arbeidet resultert i en offentlig utredning, NOU 2000:26 "*...til et åpent liv i tro og tillit*".

Dåpsopplæring i Den norske kirke og den påfølgende stortingsmeldingen St.meld. nr. 7 (2002-2003) Trusopplæring i ei ny tid. Om reform av dåpsopplæringa i Den norske kyrkja.

Stortingsmeldingen går inn for en reform for å styrke kirkens dåpsopplæring. Reformen har alle dømte i alderen 0-18 år som målgruppe. Den planlegges iverksatt i løpet av en periode på ti år, hvorav de første fem årene settes av til forsøks- og utviklingstiltak, organisert som et prosjekt. Satsingen finansieres gjennom en opptrapping til om lag 250 mill. kroner i løpet av en 5-10-årsperiode.

Reformen utfordrer kirken på flere områder, bl.a. bemanning, pedagogisk nyutvikling, breddeoppslutning og tverrprofesjonelt arbeid. Erfaringer fra forsøkene de første årene vil danne basis for den videre utbyggingen av reformen i alle menigheter landet over.

I meldingen sies det at Kirkerådet skal ha det overordnede prosjektansvaret og at prosjektledelsen legges til en sentral styringsgruppe med bred representasjon, oppnevnt av Kirkerådet. I tilknytning til styringsgruppen etableres det et sentralt prosjektsekretariat og en prosjektlederstilling i hvert bispedømme. Det skal i prosjektet samarbeides nært med fagmiljøer over hele landet og med bispedømmene.

Forslag til vedtak

Under forutsetning av at St.meld. nr. 7 (2002-2003) *Trusopplæring i ei ny tid*

vedtas av Stortinget, gjør Kirkerådet følgende vedtak:

1. Kirkerådet gir støtte til meldingens organiseringsmodell for reformens trinn 1, forsøks- og utviklingsfasen, og påtar seg det overordnede ansvaret for prosjektet.
2. Kirkerådet gir Kirkerådets arbeidsutvalg fullmakt til å oppnevne styringsgruppe for prosjektet.
3. Kirkerådet gir Kirkerådets arbeidsutvalg fullmakt til å vedta mandat for styringsgruppen, med bakgrunn i saksdokumentet og synspunkter som kom fram i møtet.
4. Kirkerådet ber administrasjonen arbeide for en effektiv og målrettet ressursutnyttelse i egen organisasjon, med dåpsopplæring som tverrfaglig satsingsområde.

SAKSORIENTERING

Bakgrunn

I forbindelse med innføring av Lov om grunnskolen i 1969 ble det slått fast at kirken selv har ansvar for å gi dåpsundervisning i kirkelig forstand (NOU 2000:26 s. 20). Utover 1960- og 70-tallet pågikk det utredningsarbeid og forsøk for å bygge opp et kirkelig undervisningsprogram etter en fasemodell. Dette arbeidet lå til grunn for *Plan for dåpsopplæring i Den norske kirke* som ble vedtatt av Kirkemøtet i 1991.

Kirken ble imidlertid ikke tilført den nødvendige økonomien til å realisere planen. Etter et forslag til Stortinget i 1996 startet arbeidet med å "utrede og vurdere å fremme forslag om lovfestet rett til dåpsopplæring" (NOU 2000:26 s. 9). Dette utredningsarbeidet resulterte i NOU 2000:26 "*...til et åpent liv i tro og tillit.*" *Dåpsopplæring i Den norske kirke*, som etter en bred høring ble behandlet av Kirkemøtet 2001 (se vedlegg, kopi av vedtak KM 12/01). Etter Samisk kirkeråds oppfatning ivaretok NOU 2000:26 likevel ikke de mest grunnleggende sider ved en dåpsopplæring på samisk, og rådet utarbeidet derfor tilleggsdokumentet *Lovfestet dåpsopplæring for samiske barn og unge*, som ble behandlet i sak KR 45/01 og sak KM 12/01 (vedlegg).

NOU 2000:26 danner bakgrunn for Stortingsmelding nr. 7 (2002-2003) *Trusopplæring i ei ny tid. Om reform av dåpsopplæringa i Den norske kyrkja*, som regjeringen la fram i oktober 2002. Det er berammet behandling av meldingen i Stortinget 3. mars 2003.

I saksorienteringen nedenfor er forhold som gjelder både innhold i og organisering av reformen berørt, men det er også temaer i meldingen som det ikke har vært naturlig å ta opp på dette stadiet. Saken vil imidlertid bli utredet i sin fulle bredde under ledelse av styringsgruppen, som ledd i oppstarten av reformprosessen og når det er satt av ressurser til et slikt arbeid.

Noen hovedtrekk ved meldingen

St.meld. nr. 7 (2002-2003) ligger nær opp til NOU 2000:26 når det gjelder både mål og visjoner for kirkens dåpsopplæring. Også omfanget på 315 timer fra den anbefalte modellen er beholdt i meldingen. Midlene til gjennomføringen er imidlertid redusert fra NOU-ens anslag på 550 mill. til 250 mill. kroner årlig, som forutsettes gradvis opptrappet over fem til ti år.

Meldingen beskriver nokså inngående hvordan innføringen av reformen er tenkt organisert. Særlig gjelder dette den første perioden i reformen, trinn 1. I langt større skala enn NOU 2000:26 la opp til, skisserer meldingen her en omfattende forsøks- og utviklingsfase, over fem år. Gjennom forsøkene vil en hente kunnskap og erfaringer som har overføringsverdi og som den videre utviklingen av dåpsopplæringen kan bygge på (St.meld. nr. 7 s. 7), både mht. oppslutning, programinnhold og organisering. Målet er "eit systematisk og samanhengande tilbod frå barnet er døypt til fylte 18 år" (St.meld. nr. 7 s. 6).

Meldingen peker på at kirken i arbeidet fram mot en fornyet og styrket dåpsopplæring står overfor en rekke utfordringer, både sentralt, regionalt og lokalt. Utfordringene dreier seg blant annet om

- at organiseringen og den pedagogiske formen på tilbudet må bidra til bred oppslutning og tilslutning fra barna og foreldregruppen
- å finne grep for å sikre kompetanse, rekruttering og bemanning
- at enkelte grupper må prioriteres for å sikre et likeverdig tilbud til alle.

Meldingen går inn for at det overordnede prosjektansvaret legges til Kirkerådet og at prosjektledelsen delegeres til en sentral styringsgruppe med bred representasjon, oppnevnt av Kirkerådet. Oppnevning av styringsgruppe vil være første steg i etableringen av prosjektet og i arbeidet med en ansvars- og oppgavefordeling mellom ulike ledd i den kirkelige organisasjonsstrukturen.

I framstillingen nedenfor er det med bakgrunn i stortingsmeldingen og Kirkerådets drøftinger med ulike involverte parter, redegjort for synspunkter på og planer for hvordan forsøks- og utviklingsfasen tenkes organisert.

Forsøk vs. løpende arbeid

Det er viktig når det nå blir fokusert mye på denne prosjektsatsingen, at en verken på sentralt, regionalt eller lokalt hold nedprioriterer arbeid som allerede er i gang. Ønsket om vekst i tilbudet til barn og unge er like stort overalt, og det vil fortsatt være behov for økt bemanning, kompetanseutvikling, materiell og inspirasjon til utvikling av nye tiltak også i de menighetene der det ikke skal gjøres forsøk som ledd i prosjektorganiseringen.

Forsøkene vil ha begrenset rekkevidde i utstrekning og tid, men de vil gi erfaringer som etterpå skal spres i stort omfang. Også denne implementeringen må det sikres en beredskap for. Uavhengig av forsøkene må det på bemanningssiden både opprettes nye stillinger (St.meld. nr. 7 s. 27) og satses på kompetanseutvikling i stab, og overfor målgruppen må det satses bredt på informasjon til foreldre og barn. Det blir derfor helt avgjørende at arbeid også utenfor rammen av forsøkene sikres en økonomi som muliggjør en opprusting i løpet av reformperiodens trinn 1.

Forberedende arbeid i Kirkerådets sekretariat

Kirkerådet har arbeidet gjennom 2002 med en beredskap for et kommende vedtak i Stortinget om satsing på dåpsopplæring. Det har bl.a. vært ført samtaler med administrativ ledelse i KIFO, IKO og KA for å etablere en felles grunnlagstenkning.

I en åpen høring for Stortingets kirke-, utdannings- og forskningskomite i januar 2003 fremla Kirkerådet synspunkter på meldingen (jfr. sak KR 2/03). Kirkerådet og Bispemøtets felles uttalelse la særlig vekt på disse tre viktige aspektene ved meldingen: likebehandling av tros- og livssynssamfunnene, den folkekirkelige breddeprofilen og satsingen som en ressursutløsende reform. Forut for høringen hadde Kirkerådet et møte med andre tros- og livssynsorganisasjoner. Samtalen her viste en gjennomgående tilslutning til meldingens anliggende, også fra ikke-kristne trossamfunn. Nemnd for undervisning har også behandlet meldingen i møte nylig (jfr. sak KR 2/03).

Trinn 1 i reformen: Forsøks- og utviklingsfasen

Noen sentrale elementer i reformen

Reformen har som mål at alle menighetene landet over på sikt skal kunne gi et systematisk og sammenhengende tilbud til alle døpte barn fra 0 til 18 år. Tilbudet skal også gjelde udøpte barn som ønsker å delta. En slik fornyelse og styrking av dåpsopplæringen ser meldingen som avgjørende for kirkens fremtid som en åpen og levende folkekirke. Det legges til grunn et langsiktig perspektiv for gjennomføringen av reformen, sett i lys av behovene for styrking og endring på mange områder – blant annet bemanning, organisering, informasjonsarbeid og programutvikling.

Hovedoppgaven: lokale forsøk

Som første ledd i arbeidet anbefaler meldingen at det gjennomføres en bredt anlagt forsøks- og utviklingsfase over fem år. I disse forsøkene på lokalt nivå blir det vesentlig å prøve ut og vinne erfaringer med ulike løsninger, både for programtilbud, bemanning, informasjonstiltak og organiseringsmodeller. Erfaringene fra forsøkene, ikke minst når det gjelder forholdet mellom opplutning, programomfang og bemanning, vil virke bestemmende på omfanget av og bevilgningene til en videre utbygging av reformen.

Breddeoppslutning

Rent kvantitativt ønsker en med reformen å kompensere for breddedekningen en hadde tidligere gjennom skolens kristendomsundervisning. NOU 2000:26 (s. 75) forutsatte en deltakelse på 70 % av årskullene. For å oppnå en slik breddeoppslutning må tilbudet "vere slik organisert og få ei slik utforming at alle døypte kan ta del i det" (St.meld. nr. 7 s. 22). Men det må også kommuniseres med foreldregruppen på måter og i et omfang som kirken til nå ikke har erfaring med. Tiltakene må tilbys på tider som gjør det mulig for barna å delta. Det må skapes motivasjon for deltakelse gjennom tillit til innholdet og til de ansatte/frivillige som står ansvarlig for gjennomføringen. I tillegg må det sikres at det innad i stabene av ansatte og frivillige medarbeidere i både kirke og medvirkende organisasjoner skapes en grunnleggende forståelse for den brede målgruppetenkningen.

Program og pedagogikk

Den anbefalte modellen fra NOU 2000: 26, med et programtilbud på 315 timer fra 0 til 18 år, har fått bred tilslutning. Enkelte mener timetallet ligger for høyt, vurdert ut fra potensialet både for deltakelse og for bemanning. Stortingsmeldingen sier at "departementet ser det òg som viktig å få prøvd ut

om eit opplæringstilbod på 315 timer ... bør vere det endelege målet" (s. 29). I henhold til dette foreslås det at 315-timers opplegg prøves ut i 33 menigheter.

Når ideene fra NOU 2000: 26 skal videreutvikles, er det viktig å ta hensyn til signalene fra høringsrunden. Blant annet mener et flertall at begrepet "konfirmasjon" må reserveres for den nåværende brukssammenhengen, og ideen om myndighetsmarkering får liten tilslutning.

Meldingen er opptatt av at "ulike løysingar og opplegg for ei systematisk utviding av dåpsopplæringstilbodet" prøves ut. Derfor ses det som viktig også å "stimulere kyrkjelydane til å utvikle og prøve ut dei planane dei har" (s. 29) og som mange menigheter ikke har sett seg i stand til å iverksette. Blant forsøksmenighetene i prosjektet bør det følgelig vere noen som prøver ut planer ihht. *Plan for dåpsopplæring* fra 1991, slik at også erfaringer etter denne modellen blir evaluert.

Det står sentralt i meldingen at forsøkene skal skje lokalt, ut fra lokale behov. Samtidig skal opplæringa "knyte lærdom, kunnskap og kritisk refleksjon saman med oppleving og deltaking" (s. 17). Høringen til NOU 2000: 26 viste også et sterkt ønske om at dåpsopplæringen må inn i et nytt spor metodisk, bort fra det teoretiske og "skolemessige". Det er en utfordring for prosjektledelsen og de pedagogiske, teologiske og diakonale fagmiljøene å utvikle en tenkning som kan danne plattform for de tiltakene som etableres lokalt.

Verken NOU 2000: 26 eller St.meld. nr. 7 er normgivende planer for dåpsopplæringen. Slik sett gjelder *Plan for dåpsopplæring* fra 1991 fortsatt. Denne planen inneholder dessuten svært mye som kan benyttes også ved utvikling av nye programtilbud i tilknytning til forsøkene.

Meldingen sier at "det utvida opplæringstilbodet må vere forankra i sentrale mål og rammeplanar for opplæringa. På sentralt hald i kyrkja må dette planarbeidet utviklast med grunnlag i tidlegare planverk og det materialet som no ligg føre i samband med utgreiinga frå dåpsopplæringsutvalet. Utvikling og utforming av desse retningsgivande planane vil vere ei oppgåve for Kyrkjerådet og Kyrkjemøtet, som har mynde til å fastsetje retningsgivande planar og program for kyrkja si opplæring" (s. 22).

I hovedsak er det fortsatt *Plan for dåpsopplæring* av 1991 som vil ligge til grunn for forsøksvirksomheten. Imidlertid er det av mange grunner behov for å tillemppe planen i tiden framover, ikke bare i forsøksmenighetene:

- Planen er utformet før skolens innføring av L-97 Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen og faget Kristendomsundervisning med religions- og livssynskunnskap (KRL)
- Den inkluderer ikke aldersgruppen 16-18 år i dåpsopplæringen slik

NOU-modellen gjør

- I NOU 2000:26 og St.meld. nr. 7 er det lagt tydeligere vekt på et diakonalt perspektiv på dåpsopplæringen og begreper som livshjelp, livskompetanse
- NOU 2000:26 og St.meld. nr. 7 har en noe annen fase-/aldersinndeling og noen forslag til arbeidsformer som kan supplere *Plan for dåpsopplæring*.

Arbeid med å vedta en ny plan for dåpsopplæringen bør vente til evalueringen fra forsøksperioden er gjennomført og erfaringene derfra kan nedfelles i planen.

Informasjon

"Det må gå ut brei informasjon til foreldre og føresette, slik at dei vert motiverte til samarbeid med kyrkja i eit omfang som ikkje har vore systematisk prøvd ut før" (St.meld. nr. 7 s. 28). Denne utfordringen gjelder både menighetene og regionalt og sentralt nivå i kirken. I forsøksperioden må det gis muligheter for utprøving av ulike kommunikasjons- og informasjonsformer, blant annet mellom menighet og foreldre/barn, og mellom forsøksmenigheter og prosjektledelsen sentralt og regionalt. Kompetansenivået innenfor kommunikasjon/informasjon bør vurderes og fagområdet ev. innarbeides i utdannings- og kurstilbud for kirkelige arbeidsgrupper.

Bemanning, kompetanse, rekruttering

Meldingen drøfter bemanningsspørsmålet ut fra Kirkerådets opptrappingsplan og NOU 2000:26. Den konkluderer med at kirken har et generelt behov for økt bemanning, også uavhengig av dåpsopplæringssatsingen (s. 27), men at et første steg i riktig retning er å "knytte auken i innsatsfaktorane (budsjett, personell m.m.) til ei målretta styrking av dåpsopplæringa." Det blir vesentlig å "få god tilgang på kvalifisert arbeidskraft innan opplæringsfeltet. Spørsmål og tiltak som gjeld rekruttering og opplæring av personell må derfor stå sentralt i åra framover" (s. 31), og i avsnitt 5.1 om økonomi sies det at "tiltak som kan stimulere rekrutteringa til kyrkjelege stillingar (må) ha høg prioritet" (s. 36).

Bemanning og rekruttering involverer både kirkens organer, utdanningsinstitusjoner og yrkesorganisasjoner. Det foregår allerede prosesser som kommer reformen i møte, for eksempel:

- Kirkerådet og Kirkemøtet fastsetter kvalifikasjonskrav til kirkelige

stillinger

- Nye typer stillinger (dåpslærer, menighetspedagog, ungdomsdiakon) opprettes i mange menigheter
- Utdanningsinstitusjonene oppdaterer sin profesjonsutdanning og ønsker å utvikle kurs for nye stillingskategorier i kirken
- Det er bevissthet i arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene for lønsspørsmål som rekrutteringsfaktor
- Det er stor vilje hos yrkesgruppene til å samarbeide på tvers av profesjoner.

Den nye satsingen fordrer på alle nivåer – også lokalt – pedagogisk nytenkning, tverrfaglig samarbeid og planstyring. Det er på den ene side behov for opprettelse av og rekruttering til flere, nye stillinger, på den annen side er det behov for å følge opp den nåværende staben og videreutvikle kompetansen som finnes der. Meldingen fremhever særlig behovet for kompetanseheving innenfor pedagogikk.

For å innfri kravet til kvalitet i forsøkene må prosjektet gjøre seg nytte av ressursene og samarbeidsmulighetene som det nasjonale kompetansenettverket representerer. Blant annet vil universitets- og høgskolemiljøene og Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon være viktige samarbeidspartnere på dette feltet. Barne- og ungdomsorganisasjonene blir også nødvendige støttespillere for reformen ut fra både kompetanse, nettverk og personell. Å utvikle planer og modeller for dette samarbeidet vil være en av de første oppgavene som prosjektledelsen og -sekretariatet må gripe tak i.

Dåpsopplæring på samisk

Kirkemøtet 2001 sluttet seg til Samisk kirkeråds anliggende i tilleggskildet – at staten Norge er opprettet på territoriet til to folk, samer og nordmenn, og samisk og norsk er likestilte språk. Både NOU 2000:26 og stortingsmeldingen understreker at dåpsopplæringstilbudet i samiskspråklige områder må ha samme mål og vilkår som ellers i landet. Men av historiske årsaker er status for opplæringen for de samiske barna at den er på etterskudd i forhold til dåpsopplæringen generelt. I dag er mulighetene små for en dåpsopplæring som er gjenkjennelig og som kan gi livshjelp og identitet også til samiske barn. Den samiske kulturarven må gjenspeiles i opplæringen, og to-språkperspektivet må ivaretas.

Dåpsopplæringsreformen utgjør derfor en spesiell utfordring. Det må satses spesielt på utdanning av kirkelig ansatte med samisk bakgrunn og egenutvikling av materiell og arbeidsformer. Innenfor samenes egne rekker finnes ikke pr. i dag den religionspedagogiske kompetansen som er nødvendig for å sette i gang arbeid med reformen. Det må derfor prioriteres å satse på både rekruttering, utdanning og materiellutvikling til dåpsopplæringen i

samiske menigheter.

Undervisning og diakoni

NOU 2000: 26 lanserte begrepene livshjelp og livskompetanse som et viktig mål for kirkens dåpsopplæring. "Hovedmålsettingen med en dåpsopplæring for vår tid er å føre barn og unge inn i den kristne tro og gi dem livshjelp, det vil si støtte til å tolke og mestre tilværelsen og sitt eget liv i lys av evangeliet" (NOU 2000:26 s. 50). Dette perspektivet på dåpsopplæring utfordrer faggruppene til å samarbeide på tvers i forhold til forkynnelse, diakoni og undervisning.

Reformen utvider målgruppen til å omfatte aldersgruppen 15-18 år. I en del menigheter satses det allerede bevisst overfor denne gruppen, med egne stillinger som ungdomsdiakon, ungdomsarbeider eller ungdomsprest. Det er en utfordring for kirken å videreutvikle arbeidet mot ungdom og å etablere tverrprofesjonelt samarbeid både innenfor menighetene og på det regionale og sentrale nivået.

At det er behov for å øke den pedagogiske kompetansen hos alle gruppene av ansatte, har vært nevnt. Den brede målgruppen aktualiserer også behovet for spesialpedagogisk og diakonal kompetanse.

Funksjonshemmede

Hvis det skal gis et likeverdig tilbud om dåpsopplæring til alle, vil enkelte grupper måtte få tilført mer ressurser for å oppnå det samme som andre. Som ledd i forsøkene må det arbeides med tilbud til barn og unge både med ulike slag fysisk funksjonshemming og med psykisk utviklingshemming. Det må satses på kompetanseheving for de ansatte slik at den lokale menigheten står bedre rustet til å inkludere også funksjonshemmede barn og deres familier. Det må også prioriteres å sette av midler til utvikling av materiell for barn og unge med funksjonshemninger.

Organisering

Meldingen beskriver i grove trekk en organisasjonsmodell for prosjektet. Det etableres en *styringsgruppe* og et *prosjektsekretariat* (fem årsverk). I hvert bispedømme opprettes en stilling som *prosjektleder*. Det etableres dessuten et nasjonalt *kompetansenettverk* for dåpsopplæring, koordinert av prosjektledelsen/Kirkerådet.

Med bakgrunn i samtalene mellom Kirkerådet, KA, IKO og KIFO går Kirkerådets sekretariat inn for at det også etableres en *referansegruppe* bestående av representanter fra fagmiljøer og involverte institusjoner, med støttefunksjon overfor prosjektledelsen. Hvorvidt det er hensiktsmessig å knytte flere typer arbeidsgrupper til prosjektsekretariatet, må vurderes av prosjektledelsen i forbindelse med utviklingen av en mer detaljert prosjektbeskrivelse / organiseringsmodell.

Prosjektsekretariatet vil i sitt arbeid stå i nær kontakt med styringsgruppen, referansegruppen og bispedømmene i tillegg til de faglige og kirkelige miljøene som utgjør kompetansenettverket. Institusjonene og organisasjonene i dette nettverket vil være viktige samarbeidspartnere og leverandører av tjenester til prosjektet, både sentralt, regionalt og lokalt.

Styringsgruppe

Stortingsmeldingen legger det overordnede ansvaret for prosjektet til Kirkerådet, som også får i oppdrag å oppnevne en styringsgruppe med bred representasjon (St.meld. nr. 7 s. 7-8).

Sammensetningen av styringsgruppen har vært drøftet med KIFO, KA og IKO. Gruppen bør ha sju medlemmer. I tillegg til de sju faste medlemmene vil Kirkerådets direktør ha møte- og talerett i styringsgruppen.

Styringsgruppen bør samlet sett ha kompetanse innenfor ulike områder som berører prosjektet. Dens funksjon vil i stor grad være av strategisk art. Styringsgruppen bør derfor ha representert kompetanse innenfor prosjektstyring og ledelse i tillegg til pedagogikk og teologi.

Prosjektsekretariat

Om oppgaver og ansvar for *prosjektsekretariatet* (under styringsgruppens ledelse) sier meldingen (s. 8) at den "skal ha ansvaret for sentrale utviklingstiltak, gi fagleg og praktisk rettleiing til bispedømme og koordinere innsatsen." Det sies også at oppgaven skal være å "motivere og rettleie det regionale og lokale nivået, ha oversyn over det forsøks- og utviklingsarbeidet som vert sett i gang i bispedømme og i samarbeid med bispedømme kartlegge erfaringar og gjennomføre evalueringar. Prosjektet må leggje til rette for sentrale informasjonstiltak og for at erfaringar vert spreidde bispedømme imellom" (s. 31). På denne bakgrunnen vil det være behov i den sentrale staben for kompetanse både innenfor organisasjonskunnskap og prosjektledelse og innenfor forskning, kommunikasjon / informasjon, foruten pedagogikk, diakoni og teologi.

Prosjektet er et avgjørende ledd i en omfattende kirkelig reform, en reform som vil måtte medføre stor omstilling både metodisk og organisatorisk. Det vil derfor være viktig at også kunnskap om omstillings-/endringsprosesser er representert i prosjektsekretariatet.

Om de elleve *prosjektlederstillingene i bispedømmene* sier meldingen at de "må arbeide i nær kontakt med den sentrale prosjektleiinga". De tilsatte i disse stillingene vil være "prosjektleder for utviklinga av dåpsopplæringa i bispedømmet, og må som regionale leiarar arbeide i nær kontakt med den sentrale styringsgruppa og prosjektsekretariatet." (s. 32). Siden bispedømmene er tiltenkt særskilt ansvar for avgrensede faser i opplæringen, bør de som tilsettes også ha spesiell kompetanse i forhold til den aldersgruppen som er prioritert i bispedømmet. Det er også ønskelig at det blant de elleve er representert kompetanse særskilt på spesialpedagogikk, ungdomsdiakoni og samisk språk og kultur.

En av prosjektsekretariatets første oppgaver vil bli å hente inn forskningskompetanse i forbindelse med forsøkene, slik at igangsetting og evaluering av forsøkene kan ses under ett.

Kompetansenettverk

Meldingen peker på behovet for å styrke kompetansen innenfor kirkens opplæring, særlig innenfor pedagogikk. Den foreslår at det etableres et nasjonalt kompetansenettverk som får "tett tilknytning til prosjektet og prosjektleiinga" (St.meld. nr. 7 s. 32). Etableringen og organiseringsmodellen for dette brede kompetansenettverket må bli en av prosjektledelsens første oppgaver.

I dette nettverket vil det finnes aktører som kan bidra til reformen mht. rekruttering og utdanning, teologisk / pedagogisk / diakonal fagkompetanse, forskningsoppdrag, programutvikling m.v. Det registreres stor interesse for å bidra med kompetanse inn i prosjektet, både fra utdanningsinstitusjoner, yrkesorganisasjoner og frivillige organisasjoner som kirken på ulike nivåer allerede samarbeider med. En mulig modell for hensiktsmessig utnyttelse av ressursene kan være at en faginstitusjon, i samarbeid med bispedømmer i regionen, tilbyr et faglig miljø og tjenester som spesielt er rettet inn mot disse bispedømmenes satsingsområder i forsøksprogrammet.

Referansegruppe

I tillegg til kompetansenettverket vil prosjektadministrasjonen ha behov for en gruppe som kan fungere som et faglig miljø for prosjektsekretariatet og bidra til en faglig fornyelse av dåpsopplæringen. Formålet med gruppen vil være å

sikre kontakt, kommunikasjon og koordinering i forhold til institusjoner og organisasjoner som arbeider overfor barn/unge (eks. repr. for to organisasjoner), religionspedagogiske fagmiljøer (eks. Institutt for Kristen Oppseding, Nasjonalt fagråd for praktisk teologi) og kirkelig ansattes fagforeninger. Gruppens sammensetning og funksjoner bør defineres av styringsgruppen.

Ansvars- og oppgavefordeling

Hovedaktørene i dette prosjektet, forsøksmenighetene, er bokstavelig talt spredt over hele landet. Prosjektorganiseringsmodellen er valgt for å "få ein organisatorisk basis for å utvikle ein felleskyrkjeleg strategi på feltet og for å leggje til rette for samordning av dei ulike oppgåvene og tiltaka innan forsøks- og utviklingsarbeidet" (St.meld. nr. 7 s. 31). Menighetene vil ha ansvar for å etablere tilbudet, mens bispedømmene vil ha ansvar for å gi menighetene faglig og praktisk veiledning. Meldingen skisserer arbeidsdelingen og legger føringer på ansvars- og oppgavefordeling mellom de ulike kirkelige nivåene:

Overordnet ansvar, styringsgruppe og delegering

Om forholdet mellom Kirkerådet og styringsgruppen/prosjektledelsen, sier meldingen:

- "Kyrkjerådet bør ha det overordna prosjektansvaret. Prosjektleiinga bør leggjast til ei sentral styringsgruppe med brei representasjon, oppnemnd av Kyrkjerådet" (s. 7-8)
- "På sentralt hald i kyrkja skal Kyrkjerådet ha det overordna ansvaret, med oppgåver delegerte til den sentrale prosjektleiinga" (s. 37).

Det foreliggende forslaget til vedtak i saken har sitt utgangspunkt i disse formuleringene.

Oppgavefordeling prosjektsekretariat – Kirkerådet – bispedømmer

Meldingen tillegger Kirkerådet sammen med styringsgruppen og/eller bispedømmene å klargjøre hvem som utfører hvilke oppgaver:

- oppgavefordeling mellom prosjektsekretariatet og Kirkerådets sekretariat (s. 8)
- oppgaver som bør settes bort til eksterne aktører (s. 31)
- ansvars- og oppgavefordeling mellom bispedømmene og prosjektledelsen.

Meldingen anser det som viktig at ansvars- og oppgavefordelingen mellom prosjektledelsen og bispedømmene er avklart ved etableringen av prosjektet (s. 31) og at dette må ses sammen med Kirkerådets utforming av mandat for styringsgruppen (s. 32).

Momenter i forbindelse med utforming av mandat

Det overordnede ansvaret for reformen skal ligge hos Kirkerådet, som imidlertid kan delegerer oppgaver til den sentrale prosjektledelsen (St.meld. nr. 7 s. 36-37).

- Kirkerådet vil ha et overordnet budsjettansvar. Om dette sier meldingen at "Kyrkjerådet hvert år utarbeider budsjettforslag til departementet, med forslag til fordeling på de ulike tiltaka" (s. 36), i et samarbeid med bispedømmene og prosjektledelsen (St.meld. nr. 7 s. 33).
- Kirkerådet har ansvar for å avklare ansvars- og oppgavefordeling mellom Kirkerådets sekretariat, bispedømmene og den sentrale prosjektledelsen. Dette må skje ved etablering av prosjektet.
- Kirkerådets administrasjon er ansettelsesmyndighet og har personalansvar for prosjektets medarbeidere.
- Kirkerådet vil ha ansvar for utvikling og utforming av retningsgivende planer for reformen og at endelige planer for det utvidede dåpsopplæringstilbudet vedtas av Kirkemøtet.

Det vil imidlertid være hensiktsmessig at Kirkerådet delegerer noen ansvarsområder til styringsgruppen.

- Styringsgruppens hovedfunksjon vil være å ha ansvar for den strategiske ledelsen av prosjektet. Dette omfatter prosjektorganisering og gjennomføring, herunder også etablering av et kompetansenettverk.
- Styringsgruppen rapporterer til Kirkerådet og fremmer overfor Kirkerådet forslag til budsjett og fremdriftsplan for prosjektet.
- Styringsgruppen er konsultativt organ og har forslagsrett mht. innstillinger i ansettelsessaker som vedrører prosjektets medarbeidere.
- For å sikre nærhet mellom prosjektet og de faglige miljøene bør det oppnevnes en referansegruppe for prosjektet. Det er naturlig at styringsgruppen oppnevner denne som ledd i prosjektorganiseringen.
- Prosjektgjennomføringen vil være avhengig av godt fungerende relasjoner mellom ulike aktører og nivåer. Styringsgruppen må sørge for hensiktsmessige planer for ansvarsfordeling og samarbeid og påse at oppfølgingen av dem er tilfredsstillende.

Finansiering

NOU 2000:26 stipulerte behovet for en breddesatsing i et omfang på 315 timer gjennom 18 år til å fordre 1300 nye stillinger og en årlig kostnad på 550 millioner kroner. Denne beregningen var gjort med skoleverket som modell. Stortingsmeldingen går inn for en budsjetttramme på 250 mill., samtidig som den opprettholder fokus på 315-timersmodellen og breddeoppslutning. Det sies om de tildelte midlene at det meste "skal gå som tilskott til kyrkjelydane. Elles skal løyvingane gå til sentrale utviklingstiltak og til å styrkje kompetansen og kapasiteten på regionalt og nasjonalt nivå i kyrkja" (St.meld. nr. 7 s. 36).

Kirkerådet kan ikke se at et tilbud på 315 timer over 18 år for alle døpte lar seg gjennomføre innenfor den foreslåtte rammen. Meldingen sier på s. 33 at 250 mill. "representerer eit tilskott på meir enn 0,5 mill. kroner til kvart felle råd." Noe annerledes fordelt kan summen sies å tilsvare i underkant av $\frac{1}{2}$ stilling i hver menighet, overhead ikke iberegnet. Det kan også trekkes inn beregninger av hvor mange barn i alder 0-18 år som bor i en gjennomsnittlig kommune (summen av barn i barnehager og skoler t.o.m. videregående), og en kan sammenlikne med bemanningen i skole og barnehage, i andre land osv.

Imidlertid ser Kirkerådet på den foreslåtte rammen som et greit utgangspunkt for forsøksvirksomhetens første fase. Det forutsettes at midlene øremerkes for innføring av reformen og ikke disponeres til å dekke utgifter på andre kirkelige områder. Men 250 mill. kroner vil neppe være tilstrekkelig til å innfri målet i meldingen om et systematisk og sammenhengende tilbud for barn 0-18 år i alle menighetene i landet.